

Γνωμοδότηση με θέμα «Κατάρτιση και ασφάλεια στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος»

(91/C 159/15)

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε στις 29 Μαΐου 1990 να εκδώσει, σύμφωνα με το άρθρο 20, παράγραφος 4 της ημερήσιας διάταξης, γνωμοδότηση με θέμα την κατάρτιση και ασφάλεια στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος.

Το τμήμα κοινωνικών, οικογενειακών, εκπαιδευτικών και πολιτισμικών θεμάτων, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 11 Απριλίου 1991 με βάση την εισήγηση του κ. Nierhaus.

Η ΟΚΕ υιοθέτησε ομόφωνα κατά τη 286η σύνοδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 24ης Απριλίου 1991) την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Η σημασία της επαγγελματικής ειδίκευσης για τη βελτίωση της προστασίας και της ασφάλειας του περιβάλλοντος

1.1. Κάθε ανθρώπινη δραστηριότητα έχει επιπτώσεις στη φύση, επιπτώσεις που συνεπάγονται την επιβάρυνση του περιβάλλοντος. Ενόψει των τεράστιων ζημιών που υφίσταται γενικά το περιβάλλον, ζημιών που προκαλούνται από τη βιομηχανική κατανομή της εργασίας, ο χειρισμός των φυσικών πόρων με ευσυνείδητο τρόπο αποκτά αυξανόμενη σημασία. Στο μέλλον οι διοικήσεις των επιχειρήσεων οφείλουν να ελέγχουν σε μεγαλύτερο βαθμό τη χρήση και την επεξεργασία διαφόρων υλών από την πλευρά της προστασίας του περιβάλλοντος και όπου οι εργαζόμενοι οφείλουν αντίστοιχα να εκτελούν τις δραστηριότητές τους. Για να εξελιχθεί η βιομηχανική κοινωνία με τρόπο που να μη θίγει το περιβάλλον είναι αναγκαίο να διαθέτουν όλοι όσοι απασχολούνται στην παραγωγή αλλά και στις διοικητικές υπηρεσίες, γνώσεις σχετικά με τις συναφείς οικολογικές επιδράσεις. Η διοίκηση των επιχειρήσεων φέρει ιδιαίτερη ευθύνη χωρίς αυτό να απαλλάσσει βέβαια μεμονωμένα άτομα από την ατομική τους ευθύνη. Κάθε άτομο θα πρέπει να ενημερώνεται περισσότερο για θέματα περιβάλλοντος, ώστε να είναι σε θέση να εφαρμόζει στην πράξη την αντίληψη και τις γνώσεις που έχει σχετικά με το περιβάλλον, πράγμα που πρέπει να γίνεται ήδη κατά τη φάση της εκπαίδευσης.

1.2. Η ασφάλεια των παραγωγικών εγκαταστάσεων και η συναφής προς το περιβάλλον μορφή των προϊόντων βελτιώνεται διαμέσου της χρησιμοποίησης ειδικευμένου προσωπικού σε όλους τους τομείς. Μια περιεκτική γνώση του περιβάλλοντος συμβάλλει στην οικολογική καινοτομία για προϊόντα και παραγωγικές διαδικασίες. Η παραγωγή προϊόντων, η χρήση τους και η σχέση με αυτά με τρόπο περιβαλλοντικά υπεύθυνο, αποτελεί καθήκον υψηλής ευθύνης για τους επιχειρηματίες, τους εργαζόμενους και τους καταναλωτές. Δεν είναι δυνατό όμως να αναληφθεί με επιτυχία χωρίς ανάλογη εκπαίδευση και επιμόρφωση. Κατά τον ίδιο λόγο η ασφάλεια κατά την παραγωγή, διανομή και χρήση των προϊόντων αποτελεί ευθύνη των επιχειρηματιών, εργαζομένων και καταναλωτών, που χρειάζονται ανάλογη εκπαίδευση και επιμόρφωση. Συνεπώς, η παροχή γνώσεων σχετικά με το περιβάλλον και με την ασφάλεια αποτελεί ένα στρατηγικά αξιόλογο μέρος μιας διεύθυνης επιχειρήσεως που λαμβάνει υπόψη τις περιβαλλοντικές πτυχές και εκείνες της ασφάλειας, ανεξάρτητα από το μέγεθος της εκμετάλλευσής.

1.3. Η αίσθηση ευθύνης που φέρει ο καθένας μας ατομικά απέναντι στη φύση μπορεί να ενισχυθεί με την εκπαίδευση

και τη διεύρυνση των γνώσεων σχετικά με το περιβάλλον καθώς και των οικολογικών αρμοδιοτήτων. Στη γνωμοδότηση που εξέδωσε η ΟΚΕ για την πρόταση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με τα μέτρα που χρειάζεται να ληφθούν στον τομέα της βασικής εκπαίδευσης της επιμόρφωσης και της επαγγελματικής κατάρτισης για την πρόληψη των ζημιών στο περιβάλλον [έγγρ. COM(88) 202 τελ., 9 Σεπτεμβρίου 1988] τονίζεται ότι η αίσθηση ευθύνης μπορεί να ενταθεί μέσω της διαβίβασης γνώσεων και ικανοτήτων από όλους τους τομείς της επιστήμης. Επομένως, η επιμόρφωση στον τομέα περιβάλλοντος πρέπει να απευθύνεται σε διάφορες κατηγορίες του πληθυσμού και να στοχεύει στη διεύρυνση και την εμπάθυνση των γνώσεων στον τομέα του περιβάλλοντος μέσω της χρήσης κατάλληλων εκπαιδευτικών μέσων.

1.4. Η Επιτροπή εισηγείται στην πρότασή της [έγγρ. COM(88) 202 τελ., 9 Σεπτεμβρίου 1988] να προωθηθεί η κατάρτιση ειδικών σε τομείς που σχετίζονται με το περιβάλλον, μέσω επιμορφωτικών προγραμμάτων. Σκοπός των προγραμμάτων αυτών θα είναι η ευσυνείδητη χρήση των φυσικών πόρων προς όφελος του περιβάλλοντος. Στην προαναφερθείσα γνωμοδότησή της η ΟΚΕ κάλεσε την Επιτροπή να καταρτίσει πρότυπα προγράμματα σε συνεργασία με το Cedefop και το Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας στα κράτη μέλη. Η ΟΚΕ επιδιώκει με την πρωτοβουλία της αυτή τη συγκεκριμενοποίηση των μέτρων που περιλαμβάνει η πρόταση της Επιτροπής για ένα ορισμένο μέρος της κατάρτισης ειδικών στον τομέα του περιβάλλοντος.

1.5. Η ανάγκη μιας ευρύτερης διαπαιδαγώγησης σε σχέση με το περιβάλλον είναι σήμερα αναμφισβήτητη. Για να διασφαλισθούν οι βασικές συνθήκες διαβίωσης του ανθρώπου και να καταστεί δυνατή η ύπαρξη των μελλοντικών γενεών, είναι αναγκαίο να εδραιωθεί κατάλληλα η συνειδητοποίηση της σημασίας του περιβάλλοντος, και αυτό ανεξάρτητα από τα μέσα πολιτικού και οικονομικού προσανατολισμού. Αυτό σημαίνει ότι οι άνθρωποι επιβάλλεται να καθίστανται ευαίσθητοι όσον αφορά την αξία του περιβάλλοντος ήδη από το σχολείο, στο χώρο εργασίας και σε σχέση με έτοιμα προϊόντα και φυσικές παραγωγές. Ο στόχος αυτός μπορεί να επιτευχθεί αποτελεσματικά, εάν συμπεριληφθούν στη ύλη τόσο της επαγγελματικής κατάρτισης όσο και της κατάρτισης στον τομέα της γεωργίας, καθόλη τους τη διάρκεια, θέματα που σχετίζονται με το περιβάλλον.

1.6. Η ειδίκευση στον τομέα του περιβάλλοντος με επαγγελματικό τρόπο καθιστά δυνατή τη συστηματική σύνδεση των ειδικών θεωρητικών γνώσεων και των ειδικών ικανοτήτων με τη λειτουργία του οικολογικού συστήματος. Επίσης,

μια τέτοια ολοκληρωμένη στάση επιτρέπει τη συγκεκριμένη εντόπιση και τον ορισμό των σημείων σύγκρουσης που υφίστανται μεταξύ αφενός των επεμβάσεων στη φύση και των επιπτώσεών τους και αφετέρου των οικονομικών συμφερόντων. Ο εποικοδομητικός χειρισμός της έντασης που σημειώνεται μεταξύ της οικολογίας και της οικονομίας, των αλληλεπιδράσεων μεταξύ της φύσης και της εργασίας, θα έχει ίσως σαν αποτέλεσμα να ληφθούν, λόγω πιο εμπεριστατωμένων γνώσεων σχετικά με το περιβάλλον, συντομότερα μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος. Οι κίνδυνοι που απειλούν το περιβάλλον θα μπορούν να εντοπισθούν έγκαιρα. Συνεπώς, η ύπαρξη εργαζομένων που έχουν συνειδητοποιήσει το θέμα και έχουν λάβει ειδική κατάρτιση σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος, αποτελεί σημαντική προϋπόθεση για τη βελτίωση του άμεσου εργασιακού περιβάλλοντος αλλά και του φυσικού περιβάλλοντος.

2. Η οικολογία ως νέο στοιχείο κάθε επαγγελματικής κατάρτισης

2.1. Οι γνώσεις εκτός από τον τομέα της ασφάλειας στον περιβαλλοντικό τομέα διαδραμάτιζαν έως σήμερα ασήμαντο ρόλο στα πλαίσια της επαγγελματικής κατάρτισης στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Εάν όμως είναι πράγματι ευκατά η ενίσχυση της συνειδητοποίησης εκ μέρους των πολιτών της σημασίας του περιβάλλοντος και η ύπαρξη όσο το δυνατό περισσότερων ατόμων που να διαθέτουν οικολογικές γνώσεις, είναι αναγκαίο οι γνώσεις τους να αποτελέσουν αναπόσπαστο μέρος κάθε επαγγελματικής κατάρτισης. Ευκαταίες θα ήταν επίσης οι δραστηριότητες των κρατών μελών για την προσθήκη εκπαιδευτικών στόχων, σχετικά με το περιβάλλον, σε κάθε τμήμα της επαγγελματικής κατάρτισης. Με την έννοια της σφαιρικής σκέψης, που να περιλαμβάνει όλους τους κλάδους και όλα τα επαγγέλματα, είναι αναγκαίο να εντοπισθούν τα οικολογικά προβλήματα με ολοκληρωμένο τρόπο και διδάσκονται με προσανατολισμό τη δράση. Για το σκοπό αυτό χρειάζεται κατάλληλη διδακτική βοήθεια που να προσανατολίζεται προς την πρακτική εφαρμογή.

Για να επιτευχθεί μια ορισμένη δέσμευση σχετικά με τη νέα αυτή ύλη της επαγγελματικής κατάρτισης, τόσο όσον αφορά τους εκπαιδευτές όσο και τους εκπαιδευόμενους, είναι αναγκαίο να συμπεριληφθεί στις εξετάσεις η πτυχή της δράσης για την προστασία του περιβάλλοντος σε σχέση με το συγκεκριμένο επάγγελμα.

Έλεγχος πρέπει να διακρίβωνουν τις δραστηριότητες των εργαζομένων, ώστε οι τελευταίοι να πραγματοποιούνται χωρίς βλαπτικές συνέπειες για το περιβάλλον.

2.2. Εάν επιτευχθεί η διεύρυνση των επαγγελματικών γνώσεων με οικολογικές γνώσεις, θα μπορούν οι εργαζόμενοι που έχουν ευαισθητοποιηθεί απέναντι στο περιβάλλον, να συμβάλλουν με τις γνώσεις τους και την πείρα τους στην αποτελεσματική προστασία του περιβάλλοντος στην επιχείρησή τους και να αποφύγουν παρόμοια λάθη στις παραγωγικές διαδικασίες που βλάπτουν το περιβάλλον. Από την άλλη πλευρά προσφέρεται έτσι στις επιχειρήσεις η δυνατότητα να εξοικονομήσουν ή να περιορίσουν το κόστος που θα προέκυπτε από ζημιές που προκλήθηκαν στο περιβάλλον σύμφωνα με την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει». Επομένως η διεύρυνση της επαγγελματικής κατάρτισης προς την προστασία του περιβάλλοντος συμβάλλει επίσης στην εξοικονόμηση οικονομικών αλλά και φυσικών πόρων.

Μια ακριβής μακροπρόθεσμη ανάλυση κόστους/οφέλους μπορεί να καταστήσει σαφές αν και σε ποιο ποσό το κόστος που απαιτείται για την ειδικευση των εργαζομένων μπορεί

να αντισταθμισθεί μέσω του περιορισμού του κόστους που απαιτείται για το περιβάλλον. Από αυτή την άποψη η έγκαιρη ειδικευση στον τομέα του περιβάλλοντος συμβάλλει και στη βελτίωση του επιχειρησιακού στόχου (π.χ. εξασφάλιση της θέσης της επιχείρησης στην αγορά, εξασφάλιση του επιχειρησιακού κέρδους και των θέσεων απασχόλησης) καθώς και της φήμης της επιχείρησης στην κοινή γνώμη.

3. Ειδικευμένο προσωπικό για την προστασία του περιβάλλοντος

3.1. Για να είναι μια επιχείρηση ή άλλο παρόμοιο ίδρυμα σε θέση να αντιμετωπίσει τα πολύπλοκα οικολογικά προβλήματα, χρειάζεται όχι μόνο όλο το προσωπικό της να διαθέτει ειδικές γνώσεις, ανάλογα με την επαγγελματική του κατάρτιση, για το περιβάλλον, αλλά και να δημιουργηθούν νέες δυνατότητες όπως π.χ. η επέκταση των μέτρων επιμόρφωσης στην πρακτική της επιχειρησιακής δραστηριότητας. Στα πλαίσια της ειδικευσης με την έννοια της επιμόρφωσης σε οικολογικά θέματα, υπάρχει η δυνατότητα να αποκτήσουν εργαζόμενοι που ήδη έχουν ολοκληρώσει την επαγγελματική τους κατάρτιση μιας πρόσθετης ειδικευσης και να απασχοληθούν ως ειδικευμένο προσωπικό για την προστασία του περιβάλλοντος κατά τη διάρκεια μέρους του χρόνου εργασίας τους. Το προσωπικό αυτό του οποίου η επιλογή και εξειδίκευση αποτελεί ουσιαστικό καθήκον της διοίκησης μιας επιχείρησης σε συνεργασία με τους εκπροσώπους των εργαζομένων στους κόλπους της θα έχει σαν καθήκον να προσφέρει, παράλληλα με το τεχνικό προσωπικό προστασίας του περιβάλλοντος (π.χ. τεχνικός στον τομέα της διάθεσης και της εναπόθεσης υλών), λεπτομερείς πληροφορίες σχετικά με το περιβάλλον προσαρμοσμένες στις ανάγκες κάθε τομέα εργασίας ή επαγγέλματος. Το προσωπικό αυτό θα συμβάλει επίσης ώστε να τηρείται στην επιχείρηση η νομοθεσία αλλά και οι υποχρεώσεις σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος. Επίσης θα προτείνουν σε συνεργασία με τους άλλους εργαζόμενους της επιχείρησης λύσεις σε συμφωνία με τους παραγωγικούς στόχους για την παραγωγή και τα προϊόντα με την έννοια της προληπτικής προστασίας του περιβάλλοντος.

Το ειδικό αυτό προσωπικό στον τομέα του περιβάλλοντος, το οποίο θα εξετάζει γενικότερα περιβαλλοντικά προβλήματα που παρουσιάζονται σε ένα τμήμα μιας επιχείρησης, θα συμβάλει έτσι στην πρόληψη της προστασίας του περιβάλλοντος χωρίς ωστόσο να μειώνεται η ατομική ευθύνη κάθε εργαζομένου και η γενική ευθύνη της διεύθυνσης.

3.2. Υπάρχει μια στενή σχέση, κυρίως από υλική άποψη μεταξύ της ασφάλειας, στο εργασιακό περιβάλλον και της προστασίας του περιβάλλοντος. Όπως οι αξιωματούχοι για τη βιομηχανική ασφάλεια διαπίστωσαν σε πολλές επιχειρήσεις των κρατών μελών, ο ειδικευμένος στο περιβάλλον μπορεί να συμβάλει στη διακρίβωση της περιβαλλοντικής απόδοσης του εξοπλισμού και των εργαζομένων, παράσχει κίνητρα στους τελευταίους, και σχηματίζει δεσμό με τους χειριστές της γραμμής παραγωγής καθώς και με τους υπεύθυνους για τη βιομηχανική ασφάλεια και το βιομηχανικό περιβάλλον της σχετικής επιχείρησης όπου υπάρχουν τέτοιες θέσεις. Επειδή προστασία του περιβάλλοντος και ασφάλεια έχουν κοινά χαρακτηριστικά είναι σκόπιμο όσο και αναγκαίο οι ειδικοί για τη βιομηχανική ασφάλεια και περιβάλλον να συνεργάζονται στενά. Σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ), στις οποίες λόγω της παραγωγής και του αριθμού θέσεων απασχόλησης αλλά και επειδή δεν υπάρχει ικανοποιητικός

όγκος εργασίας δεν είναι δυνατό να προσφερθεί πλήρης απασχόληση σε δύο διαφορετικούς ειδικούς, τα ειδικά αυτά καθήκοντα θα ήταν δυνατό να καλυφθούν με μια συμπληρωματική επιμόρφωση (είτε στον τομέα της ασφάλειας είτε στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος). Κατ'αυτό τον τρόπο ο ίδιος εργαζόμενος θα ήταν υπεύθυνος και για τους δύο τομείς.

3.3. Σε περίπτωση εφαρμογής των προτάσεων που έγιναν θα πρέπει περαιτέρω η διεύθυνση μιας επιχείρησης να δύναται να χρησιμοποιεί τις απαραίτητες σχετικές με το περιβάλλον γνώσεις σε «ποιοτικές ομάδες» με τέτοιο τρόπο ώστε να αναπτυχθούν φιλικά προς το περιβάλλον προϊόντα και παραγωγικές διαδικασίες. Τούτο θα διευκολύνει την καθιέρωση από τη διοίκηση ποιοτικής ασφάλειας που θα εφαρμόζεται στην περιβαλλοντική προστασία.

Αυτό βέβαια δεν καθιστά περιττή την παροχή συμβουλών προς τις επιχειρήσεις σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος (συστάσεις οικολογικού χαρακτήρα προς τις επιχειρήσεις).

Βρυξέλλες, 24 Απριλίου 1991.

Ο Πρόεδρος της

Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

François STAEDLIN

3.4. Τέλος, πρέπει οι εργασίες σχετικά με το περιβάλλον να τύχουν ιδιαίτερου χειρισμού δηλ. βάσει μιας διακεκριμένης εσωτερικής διάρθρωσης των επιτροπών ασφαλείας και υγιεινής.

Οι ποιοτικές ομάδες που αναφέρονται στην παρ. 3.3 αποτελούν αναμφίβολα προνομιακούς χώρους. Πράγματι, η ποιότητα ενδιαφέρει απευθείας τους εργαζόμενους ενώ το περιβάλλον αφορά την επιχείρηση και τους εργαζόμενους της καθώς και ό,τι είναι εξωτερικό στην επιχείρηση, όπως π.χ. οι υπεργολάβοι, οι προμηθευτές της και οι πελάτες της και, εννοείται οι πελάτες της.

3.5. Για τις ΜΜΕ χρειάζεται κατά την υλοποίηση των ανωτέρω προτάσεων να ληφθεί υπόψη ο κίνδυνος μιας ενδεχόμενης στρέβλωσης του ανταγωνισμού. Επίσης είναι ανάγκη να ληφθεί υπόψη η οικονομική και κοινωνική συνοχή ιδίως από υπερσυνοριακής σκοπιάς.

Γνωμοδότηση για τις προτάσεις της Επιτροπής περί των τιμών των γεωργικών προϊόντων και συναφή μέτρα (1991/1992)

(91/C 159/16)

Στις 14 Μαρτίου 1991, και σύμφωνα με το άρθρο 198 της συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για τις παραπάνω προτάσεις.

Το τμήμα γεωργίας και αλιείας, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, εξέδωσε τη γνωμοδότησή του στις 11 Απριλίου 1991 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Schnieders.

Κατά τη 286η σύνοδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 25ης Απριλίου 1991) η ΟΚΕ υιοθέτησε με μεγάλη πλειοψηφία, δύο ψήφους κατά και οκτώ αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

1.1. Η ΟΚΕ λαμβάνει γνώση της δύσκολης θέσης στην οποία βρίσκεται η γεωργική αγορά και η οποία είναι αποτέλεσμα της συνεχούς αύξησης της παραγωγής, της στασιμότητας ή μείωσης της κατανάλωσης, των περιορισμένων δυνατοτήτων για εξαγωγές και των αυξανόμενων εισαγωγών υποκαταστάτων σιτηρών και βοοειδών προς εκτροφή.

1.2. Η δύσκολη κατάσταση των αγορών γίνεται ιδιαίτερα αντιληπτή από τη μείωση των τιμών, το ελαττούμενο και στάσιμο εισόδημα των γεωργών, τα αυξανόμενα πλεονάσματα και τις διογκούμενες δαπάνες για την καταβολή επιστροφών κατά τις εξαγωγές και για παρεμβάσεις.

1.3. Όλα αυτά οδήγησαν στην προσέγγιση ή υπέρβαση των κατευθυντήριων γραμμών του προϋπολογισμού για το